

Cilvēktiesību izglītība un tiesībsargs

Laura Lapiņa
Tiesībsarga biroja
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas
vecākā juriste

Rīga 10.12.2019.

Cilvēktiesības

- Pamata standarti, kas ir nepieciešami, lai cilvēks dzīvotu cilvēka cienīgu dzīvi.
- Cilvēktiesības kā juridisks, morāls un politisks koncepts.
- Cilvēktiesību kultūra ir tas, kas rodas praksē. Tā ir cilvēku spēja sadzīvot, balstoties uz cilvēktiesību pamatā esošajām kopīgām vērtībām – tādām kā brīvība un līdztiesība u.c.

Cilvēktiesību izglītība

- “izglītība cilvēktiesību jomā” ir izglītība, apmācības, izpratnes veidošana, informācija, prakse un darbības, kuru mērķis ir sniegt izglītojamiem zināšanas, prasmes un izpratni un veidot attieksmi un nostāju, lai viņi varētu piedalīties vispārējās cilvēktiesību kultūras veidošanā un aizsardzībā, sekmējot un aizsargājot cilvēktiesības un pamatbrīvības (EP)

Kādēļ?

- Ļauj palūkoties uz savu dzīvi (un darbu) caur cilvēktiesību prizmu un apzināties cilvēktiesību nozīmi.
- Ļauj atpazīt cilvēktiesību aizskārumu attiecībā pret sevi.
- Dod «drosmi» savu un apkārtējo tiesību aizsardzībai, prast prasīt atbildību no valsts institūcijām, un veicina sabiedrības līdzdalību.

ANO

- Pasauls Cilvēktiesību konference 1993
- No 1995.gada – ANO dekāde cilvēktiesību izglītībai
- No 2005.gada Pasauls programma izglītībai cilvēktiesību jomā

Mērķgrupas

- 1.fāze (2005-2009) – skolas
- 2.fāze (2010-2014) – augstākā izglītība, cilvēktiesību apmācību programmas izglītotājiem, ierēdņiem, drošības iestāžu un militāro spēku pārstāvjiem
- 3.fāze (2015-2019) – iepriekšējo fāžu stiprināšanai un mediju apmācībām
- 4.fāze (2020-2024) - jaunatne

Eiropas Padome

- Eiropas Padomes Harta par izglītību demokrātiska pilsoniskuma un cilvēktiesību jomā CM/Rec(2010)7
- Eiropas gads “Pilsoniskums caur izglītību” (2005)
- Izglītība demokrātiska pilsoniskuma jomā un izglītība cilvēktiesību jomā ir cieši saistītas un viena otru papildina

EP rekomendācija

- Visiem izglītības un apmācības līdzekļiem neatkarīgi no tā, vai tie pieder formālās, neformālās vai ikdienējās (informālās) izglītības jomai, ir nozīme šajā izglītošanās procesā, un tie visi ir svarīgi, lai tiktu ievēroti šā procesa principi un sasniegti tā mērķi
- Viens no galvenajiem mērķiem, kas jāasniedz, nodrošinot izglītību demokrātiska pilsoniskuma un cilvēktiesību jomā, ir ne vien sniegt izglītojamiem zināšanas, izpratni un prasmes, bet arī sagatavot viņus aktīvai rīcībai sabiedrībā, lai viņi būtu gatavi aizsargāt un sekmēt cilvēktiesības, demokrātiju un tiesiskumu;
- izglītošanās demokrātiska pilsoniskuma un cilvēktiesību jomā ir process, kas ilgst visa mūža garumā. Lai izglītošanās šajā jomā būtu efektīva, tajā jāiesaistās plašam ieinteresēto personu lokam, tostarp politikas veidotājiem, izglītības jomas speciālistiem, izglītojamiem, vecākiem, izglītības iestādēm, ar izglītību saistītām amatpersonām, ierēdņiem, nevalstiskajām organizācijām, jaunatnes organizācijām, plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrībai kopumā;

EP rekomendācija

- Ir jāveicina visdažādāko sabiedrības pārstāvju līdzdalība un savstarpēja sadarbība procesos, kas saistīti ar izglītību demokrātiska pilsoniskuma un cilvēktiesību jomā valsts, reģionālā un vietējā līmenī tā, lai pilnvērtīgi izmantotu visu potenciālu, ko var piedāvāt gan politikas veidotāji, izglītības jomas speciālisti, izglītojamie, vecāki, gan izglītības iestādes, nevalstiskās organizācijas, jaunatnes organizācijas, plašsaziņas līdzekļi un visa sabiedrība
- Dalībvalstīm ir jāuzsāk un jāveicina pētījumi saistībā ar izglītību demokrātiska pilsoniskuma un cilvēktiesību jomā, lai varētu izvērtēt pašreizējo situāciju šajā jomā un sniegt ieinteresētajām personām, tostarp politikas veidotājiem, izglītības iestādēm, skolu vadītājiem, skolotājiem, izglītojamiem, nevalstiskajām organizācijām un jaunatnes organizācijām, salīdzinošu informāciju, kas tām varētu būt noderīga, lai izvērtētu un uzlabotu sava darba efektivitāti un pilnveidotu metodiku.

Latvija

- Trūkst izpētes par pašreizējo situāciju cilvēktiesību izglītībā dažādām mērķgrupām
- Nav līdz galam skaidrs, kas koordinē valsts politiku šajā jomā, līdz ar to nav sistēmiskas pieejas ar skaidri nodalīties, adekvātiem resursiem programmu īstenošanai
- Ierobežota informācijas apmaiņa starp iesaistītajām personām, nav informācijas par iniciatīvām, informatīvajiem resursiem

Tiesībsarga funkcijas

Tiesībsarga likuma 11. un 12.pants:

- Konsultācijas cilvēktiesību jautājumos;
- Sabiedrības informēšana;
- Normatīvo aktu izstrādes process;
- Monitoringi;
- Pētniecība.

Rekomendējošs raksturs

Aktivitātes

- Tiesu izspēle (2020.gadā – piecgade)
- Mērķgrupa: tiesību zinātņu studenti
- <https://www.facebook.com/tiesuizspele/>

Izspēles tēmas:

- bērnu tiesības, tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, personu ar invaliditāti tiesības (2019);
- tiesības uz taisnīgu tiesu un ieslodzīto tiesības (2018);
- žurnālistu tiesības, datu aizsardzība (2017)

Gada balva cilvēku ar invaliditāti atbalstam

Mērķis: novērtēt un atbalstīt cilvēku ar invaliditāti intereses pārstāvošo nevalstisko organizāciju, kā arī individuālu darbību. Tādejādi gan sekmējot labās prakses attīstību cilvēku ar invaliditāti tiesību aizsardzībā, gan arī veicinot sabiedrības izpratni un iesaisti cilvēku ar invaliditāti situācijas uzlabošanā.

GADA BALVA
2019

Zini kādu,
KAS PALĪDZ
cilvēkiem
ar invaliditāti?

Līdz 7. oktobrim piesaki individu, biedrību vai uzņēmumu "Gada balvai cilvēku ar invaliditāti atbalstam 2019"!

TRĪS VIENKĀRŠI SOĻI:

1. **Lejupielādē** pieteikuma veidlapu Tiesībsarga biroja mājaslapā
2. **Aizpildi** pieteikumu
3. **Aizpildītu pieteikumu** nosūti uz e-pasta adresi gadabalva@tiesibsargs.lv

Plašāka informācija Tiesībsarga biroja mājaslapā www.tiesibsargs.lv

JAU 5 GADU PĒC KĀRTAS!

TIESĪBSARGS

Informatīvie materiāli

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

Bērnu tiesību aizsardzības likums

Jauniešiem draudzīgā valodā

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

Īsais tiesību kurss JAUNAJIEM VECĀKIEM

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

2017

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

ĪSAIS TIESĪBU KURSS II CILVĒKU AR INVALIDITĀTI TIESĪBAS

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

2018

Informatīvais materiāls
darba devējiem

PIELĀGOTA DARBA VIDE DARBINIEKIEM AR INVALIDITĀTI

2017

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

2018

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

NEVĒLAMA SEKSUĀLA RAKSTURA RĪCĪBA DARBA VIDĒ

Informācija darba devējiem
un darba ņēmējiem

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

2018

Ievietošana psihiatriskajā slimnīcā pret personas gribu

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

SKOLA BEZ VĀRDARBĪBAS

• IETEIKUMI SKOLĒNIEM UN
TO VECĀKIEM

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

SKOLA BEZ VĀRDARBĪBAS

• IETEIKUMI SKOLOTĀJIEM

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

BĒRNA TIESĪBU KONVENCIJA

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

Kas ir tiesībsargs?

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

Citi

- Vēlēšanu pratība (semināri skolotājiem, diskusija «Lampā» un konference)
- Konkurss Bērnu tiesību aizsardzības likuma izstrādei bērniem draudzīgā valodā, kā rezultātā tapa informatīvais materiāls
- Semināri bibliotekāriem reģionos par cilvēktiesību aktualitātēm un izbraukuma konsultācijas (23 pašvaldībās līdz šim)

«Dzīvei gatavs»

- www.dziveigatavs.lv
- Vēlēšanu nozīme demokrātiskā valsts iekārtā
- Tiesības, konstitūcija
- Personas datu aizsardzība
- Bērna tiesības un pienākumi
- Cilvēku tirdzniecības jēdziens, veidi un riski
- Iecietības veicināšana sabiedrībā un atšķirīgas attieksmes aizliegums, naida runa
- Medijpratība digitālajā vidē
- Tiesību lasītprasme/ Kā lasīt likumus un līgumus

Ko mēs plānojam nākotnei?

- Papildināt piedāvātās programmas «Dzīvei gatavs», atvēlot laika resursus īstenošanai
- Apzināt esošos sagatavotos resursus un informatīvos materiālus un padomāt, kā tos vieglāk pielāgot izmantošanai praksē
- Norādīt informāciju mājaslapā par piedāvātajām lekcijām un sadarbības iespējām un plašāk atspoguļot īstenotās aktivitātes
- Rosināt sabiedrībā vēl aktīvāku rīcību savu tiesību aizstāvēšanai

Paldies!

Tiesībsarga birojs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010

Tālrunis: 67686768

tiesibsargs@tiesibsargs.lv

www.tiesibsargs.lv